

دانش سیاسی، سال چهارم، شماره دوم - پاییز و زمستان ۱۳۸۲، صص ۵ - ۳۵

عدالت سیاسی و اجتماعی در سه رهیافت فقهی، فلسفی و جامعه‌شناختی

دکتر ناصر جمال‌زاده*

تاریخ دریافت: ۱۳۸۷/۰۶/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۸۷/۰۹/۱۰

چکیده

موضوع عدالت از دیرباز مورد توجه جوامع و اندیشمندان مختلف مکاتب بشری و الهی بوده است. در اسلام مباحث مربوط به عدالت در بین متکلمان از فرق مختلف از بحث عدالت الهی آغاز شد و به تدریج دامنه آن گسترش پیدا کرد و به مباحث عدالت اجتماعی و سیاسی رسید. این مقاله ضمن بررسی ابعاد مختلف عدالت اجتماعی و سیاسی در اسلام سعی دارد این مفهوم را در سه رویکرد فقهی، فلسفی و جامعه‌شناختی در بین اندیشمندان مسلمان معاصر دنبال کند. در این رابطه دیدگاه سه تن از متفکران که در آثار خود به این مفهوم توجه داشته‌اند، حائز اهمیت است. به همین منظور، آرای علامه میرزا حسین نایینی از منظر فقهی، آیت‌الله مرتضی مطهری از منظر فلسفی و دکتر علی شریعتی از منظر جامعه‌شناختی بررسی خواهد شد. آنچه در این بررسی درخور توجه می‌نماید، تلاش برای یافتن محورهایی در بحث عدالت است که امکان بررسی تطبیقی آن را به خواننده بدهد. برای این منظور مبادی فلسفی، اجتماعی و جامعه‌شناختی عدالت مورد تأکید قرار گرفته و چهره‌های مختلف عدالت (عدالت سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فلسفی) به تناسب شناسایی و معرفی شده‌اند.

واژگان کلیدی

اجتماعی، عدالت سیاسی، عدالت اقتصادی، برابری، نایینی، مطهری، شریعتی

* استادیار علوم سیاسی دانشکده معارف اسلامی و علوم سیاسی دانشگاه امام صادق(ع)